

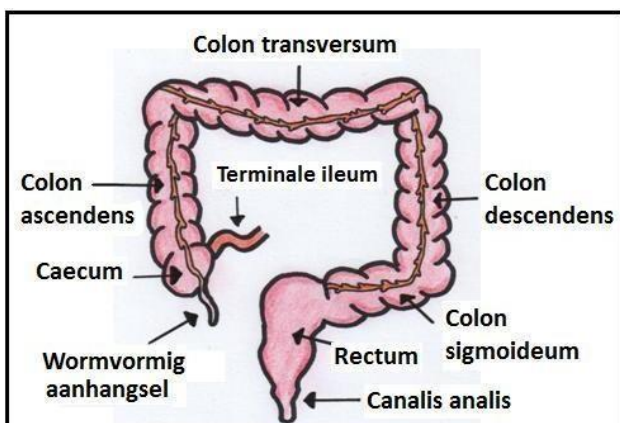
Chemotherapie en bestraling endeldarmkanker

In overleg met uw behandelend arts is besloten dat u een behandeling met chemotherapie en bestraling zult ondergaan. Deze informatie over de behandeling is bedoeld voor u en uw naasten, als aanvulling op het gesprek met uw verpleegkundig specialist, chirurg en internist-oncoloog.

Aan de hand van de onderzoeken is bij u een behandelplan voor endeldarmkanker (rectumcarcinoom) vastgesteld. Dit plan is gericht op genezing. De eerste stap is 25 bestralingen in combinatie met chemotherapie, waarna een evaluatie plaatsvindt met een MRI en CT scan.

Anatomie en functie van de darm

Voedsel komt via de slokdarm, maag en dunne darm terecht in de dikke darm. De dikke darm is het laatste deel van het spijsverteringskanaal. In de dikke darm worden vitamines en vocht weer opgenomen in de bloedbaan. Daardoor dikt de inhoud van de dikke darm in tot normale ontlasting. De dikke darm is ongeveer 1,5 meter lang. De tumor zit bij u in het onderste gedeelte van de darm. Om de tumor in een later stadium te opereren is het nodig dat u voorafgaand aan de operatie behandelingen krijgt met bestraling en chemotherapie in tabletvorm.

Figuur 1. De dikke darm met zijn verschillende delen

Bron: Zowerkthetlichaam.nl

Afspraak radiotherapeut-oncoloog op ZRTI

U krijgt een afspraak bij het ZRTI om de bestraling voor te bereiden. U wordt vijf weken lang op werkdagen bestraald, in totaal dus 25 keer. De behandeling neemt per dag enkele minuten in beslag. U krijgt op het ZRTI alle benodigde informatie over de behandeling en mogelijkheden voor uw vervoer. Het ZRTI staat naast Adrz in Vlissingen. Telefoonnummer ZRTI: 088 427 00 00.

Afspraak internist-oncoloog

H. van Halteren

E. Janssens- van Vliet

K.W.J. Hoeben

U komt op de polikliniek Interne Geneeskunde bij de verpleegkundig specialist en de oncoloog. Naast een aantal vragen over uw gezondheidstoestand zal het gesprek gaan over de chemotherapie. Tijdens de behandeling wordt uw bloed na twee en na vier weken gecontroleerd.

Deelname medisch wetenschappelijk onderzoek

Wij doen in het kader van wetenschappelijk onderzoek mee aan verschillende trials (onderzoeken). Via de [website van de Rijksoverheid](#) kunt u meer lezen over het hoe en waarom van medische wetenschappelijk onderzoek. Adrz doet aan verschillende onderzoeken mee. Tijdens het voorlichtingsgesprek bespreken we met u voor welke onderzoeken u in aanmerking komt.

PLCRC

Om beter te kunnen voorspellen welke patiënten voordeel hebben van een bepaalde behandeling en om behandelmethoden te kunnen verbeteren, is onderzoek binnen grote groepen patiënten nodig. Om dit mogelijk te maken, is de PLRC-studie opgezet. De studie heeft als doel de gegevens van een zo groot mogelijke groep patiënten met dikkedarmkanker in heel Nederland te verzamelen. Op deze manier hopen we beter te begrijpen welke factoren van invloed zijn op het succes van de behandeling en op de kwaliteit van leven. Zie ook [Plrc.nl](#).

Als u meedoet met PLCRC:

- tekent u toestemmingsformulieren, waarbij u kunt tekenen voor verschillende onderdelen.
- krijgt u een vragenlijst toegestuurd.
- kunt direct of in de toekomst gevraagd worden voor een ander onderzoek.

Informatie chemoradiatie

Naast de radiotherapie die in het ZRTI gegeven wordt start u met de inname van Capecitabine (Xeloda) tabletten. Xeloda® is een geneesmiddel dat als tablet ingenomen wordt. De tabletten zijn er in verschillende sterktes: 500 mg en 150 mg. De specialist kan u een combinatie van deze tabletten voorschrijven. Neem de tabletten om de 12 uur in, volgens de door de behandelende arts voorgeschreven combinatie.

Inname Xeloda®

- Neem de tabletten binnen 30 minuten na iets gegeten te hebben in.
- Slik de tabletten door met water.
- Het is belangrijk dat u alle medicatie neemt zoals door de behandelend arts is voorgeschreven.
- Als u moeilijkheden heeft met het doorslikken van de tabletten, dan kunnen de tabletten zonder problemen worden vergruisd met behulp van een tabletvergruizer en opgelost in water.

Wat moet u doen wanneer u de Capecitabine bent vergeten in te nemen?

Neem de vergeten dosis helemaal niet in en verdubbel niet de volgende dosis, maar volg het normale doseringsschema en raadpleeg de verpleegkundig specialist.

Wat moet u doen als u te veel tabletten hebt ingenomen?

Mocht u te veel tabletten Capecitabine ingenomen hebben, neem dan direct contact op met de verpleegkundig specialist of internist-oncoloog.

Bijwerkingen Capecitabine en adviezen

Hieronder vindt u een overzicht van mogelijke bijwerkingen van chemotherapie. Daarbij staan adviezen vermeld om die bijwerkingen te voorkomen of tegen te gaan. Lang niet alle bijwerkingen zullen bij u voorkomen. De volgende bijwerkingen van de Capecitabine kunnen optreden:

- diarree
- misselijkheid en/of braken
- koorts
- ontsteking van het mond - en keelslijmvlies
- buikpijn
- hand-voet-huidreactie (de handpalmen of de voetzolen tintelen, worden gevoelloos, pijnlijk, gezwollen of rood)
- huiduitslag, droge of jeukende huid
- vermoeidheid
- pijn op de borst
- huidreactie

Bij de volgende klachten moet u (direct) contact opnemen:

- koorts boven 38,2 C
- koude rillingen
- langdurige bloedneuzen (langer dan 30 minuten)
- blauwe plekken, zonder dat u bent gevallen of u zich hebt gestoten
- aanhoudend bloeden van een wondje (langer dan 30 minuten)
- bloed in de ontlasting of urine
- klachten van pijn op de borst
- braken
- als u ongerust bent
- diarree of verstopping

Voorkomen van bijwerkingen

Om bijwerkingen zoveel mogelijk te voorkomen kunt u de verschillende voorzorgsmaatregelen nemen.

Voorkomen van mondproblemen

- Spoel de mond vier keer per dag (bijvoorbeeld zout water: een afgestreken theelepel zout in 1 liter water).
- Poets de tanden drie keer per dag (zachte tandenborstel).

Voorkomen van hand-voet-huidreactieproblemen

- Gebruik bodylotion of handcrème
- Probeer knellende schoenen te vermijden.

Bij misselijkheid

- Gebruik indien nodig anti-misselijkheidstabletten (Metoclopramide) volgens voorschrift.
- Gebruik frequent kleine maaltijden.

Huidreactie

De huid kan gevoeliger worden voor zonlicht tijdens de behandeling. Het advies is om een zonnebrandcrème te gebruiken bij zonnig weer.

Vermoeidheid en conditie

- Veel patiënten met kanker hebben last van vermoeidheid. Dit komt door de medicijnen of door de kanker zelf. U

kunt tijdens de behandeling minder energie hebben en daardoor sneller geëmotioneerd zijn. Het is belangrijk om vermoeidheid in uw dagelijks leven in te passen.

- Probeer een nieuw dagritme te vinden, waardoor u het volhoudt.
- Om uw conditie op peil te houden, raden wij u aan om al vanaf het begin van de behandeling regelmatig aan lichaamsbeweging te doen. U kunt dat zelf doen.
- Probeer dagelijks 2 keer een halfuur lichamelijk actief te zijn. Wandelen, fietsen, zwemmen, fitness, klussen, traplopen, enzovoort. U kunt het half uur ook verdelen in 2 x 15 minuten.
- Zorg daarnaast dat u voldoende, gezond en gevarieerd eet en drinkt tijdens de behandeling.
- Drink zo'n 1,5-2 liter (= 10-15 glazen) vocht per dag.

Klachten van de ogen

- De chemotherapie kan droge ogen veroorzaken. Dit kan gevolgen hebben voor het kunnen dragen van lenzen. Mogelijk kan u een periode de lenzen niet goed verdragen en is het nodig om een bril te dragen.

Veranderde stoelgang

Door het ziekteproces kan de endeldarm vernauwd zijn. Loze aandrang, een moeizame stoelgang en verlies van ontlasting kunnen u parten spelen. De laatste twee problemen zullen niet optreden als u een stoma hebt. Tijdens de behandeling kunnen deze problemen tijdelijk toenemen. Ook kunt u (bloederig) slijm verliezen en kan pijn bij de anus ontstaan. Deze klachten zijn het gevolg van de bestraling en zijn tijdelijk van aard. In een stoel zitten en fietsen kunnen daardoor onprettig zijn. Het is belangrijk om de medicijnen die u voor de stoelgang hebt gekregen, volgens afspraak in te nemen. Mocht de stoelgang toch problemen opleveren, dan kunt u contact opnemen met de verpleegkundig specialist of oncoloog.

Vruchtbaarheid

De behandeling kan uw vruchtbaarheid verminderen of leiden tot onvruchtbaarheid. Als dit voor u een belangrijk onderwerp is, spreek er dan over met uw behandelend arts.

Invloed op de seksualiteit

Door de chemoradiatie kunt u minder zin hebben in vrijen of kan het vrijen minder prettig zijn dan anders. Het kan ook zijn dat u in deze periode juist meer behoefte hebt aan tederheid en knuffelen. Schroom niet uw vragen en problemen op het gebied van de seksualiteit te bespreken met uw behandelend arts of verpleegkundig specialist.

Omgaan met uitscheidingsproducten

Tijdens de behandeling kunnen de uitscheidingsproducten (urine en ontlasting) nog enige tijd resten van de medicijnen bevatten. Capecitabine is tot en met twee dagen na de behandeling terug te vinden in de ontlasting en urine. Vanwege de medicijnresten is het belangrijk dat mensen in uw omgeving contact vermijden met uw urine, ontlasting of braaksel. Wanneer het mogelijk is, voer dan onderstaande schoonmaakhandelingen zelf uit. Wanneer dit niet mogelijk is, kan iemand anders het doen. Deze persoon moet hierbij dan wel huishoudhandschoenen aantrekken.

Toiletgebruik

Maak uw toilet dagelijks huishoudelijk schoon. Dat wil zeggen, op de manier die u gewend bent. Spoel het toilet na gebruik altijd door, met een gesloten deksel (als er een deksel op zit); dit om spetteren te voorkomen. Advies aan mannen: ga bij het urineren op het toilet zitten, om spetteren te beperken.

Vuil wasgoed

Wasgoed dat bevuild is door urine, ontlasting of braaksel, spoelt u eerst een keer apart in de wasmachine met een koud spoelprogramma. U kunt daarna met uw overige wasgoed een volledig programma draaien, geschikt voor het betreffende wasgoed.

Voorzorgsmaatregelen zorgverleners

Als u opgenomen wordt of gebruik moet maken van de thuiszorg, dan zult u merken dat verpleegkundigen/verzorgenden handschoenen en een plastic schort dragen wanneer zij in contact komen met urine of ontlasting van patiënten. Zij volgen strengere regels dan uw bezoek of uzelf. Dat komt, omdat zij dagelijks werken met patiënten die chemotherapie krijgen.

Laboratoriumonderzoek

Voor de start van de chemotherapie is het nodig om uw bloed te controleren. U hebt hiervoor een formulier nodig dat u van ons krijgt. U kunt hiervoor zonder afspraak terecht in Goes en Vlissingen.

Diëtist

Wanneer u (ongewild) het laatste half jaar zes kilo of in een maand drie kilo bent afgevallen, wordt de diëtist ingeschakeld.

Citrusvruchten

Uit onderzoek blijkt dat fruit zoals een grapefruit een negatief effect kan hebben op chemotherapie. Dit omdat een grapefruit een bepaalde stof kan bevatten die door de chemotherapie niet goed wordt afgebroken door het lichaam. U mag wel sinaasappels, mandarijnen, citroenen en het sap van deze vruchten drinken voor, tijdens en na de chemotherapie. Pomelo, ugli, mineola, tangelo en de zure sinaasappel (sevilla) zijn kruisingen van een grapefruit met een ander citrusvrucht ook deze vruchten of vruchtensappen kunt u beter niet nemen.

Lastmeter

Als u de diagnose darmkanker krijgt, kan dat veel emotie en ongerustheid oproepen. Dit zal worden vastgesteld met de 'lastmeter'. De lastmeter is een korte vragenlijst om u gericht te kunnen helpen. Deze vragenlijst kan u digitaal invullen via 'Mijn Adrz' of schriftelijk het einde van deze informatie. Wij vragen u om de lijst digitaal in te vullen of deze ingevuld mee te nemen naar het voorlichtingsgesprek. Aan de hand hiervan kan, in overleg met u, een verwijzing plaatsvinden naar de psycholoog of een andere hulpverlener. Er zijn verschillende mogelijkheden om met lotgenoten informatie uit te wisselen of vragen te stellen. Op de laatste pagina van deze folder vindt u websites van onder andere de patiëntenvereniging en andere informatieve websites.

Na de behandeling

Na afronding van de behandeling worden er 8 weken later opnieuw onderzoeken verricht. Deze onderzoeken zijn een MRI-scan en een CT-scan. De MRI-scan heeft als doel om te zien hoe de ziekte heeft gereageerd op de behandeling. De CT-scan heeft als doel om opnieuw vast te stellen of er wel of geen uitzaaiingen zijn in de rest van het lichaam.

De uitslagen van de ze onderzoeken worden opnieuw in het multidisciplinaire overleg (MDO) besproken. Kort na het MDO krijgt u een afspraak met één van de onderstaande chirurgen en de verpleegkundig specialist. Tijdens deze afspraak zal met u verder besproken worden hoe en wanneer de operatie zal gaan plaatsvinden. Deze chirurgen zijn gespecialiseerd in darmchirurgie en werken in nauw teamverband samen. Daarom kan het zo zijn dat de operatie door een collega chirurg wordt uitgevoerd.

J. Jansen

W.M.J de Ruijter

R.J. de Vos

H.W. Nijhof

Y.K. Sze

Voor vragen over deze afspraak kunt u contact opnemen met Judith Kuiper (06 835 912 52) of Marjon Oostdijk (06 129 233 08).

Lotgenotencontact

Sommige patiënten vinden het fijn om hun ervaringen te delen met andere patiënten. Patiëntenverenigingen kunnen hierbij helpen. De volgende website [Spks.nl](https://www.spks.nl) kan u hierover meer informatie geven. Deze website biedt u tevens informatie over darmkanker. Op de site van de Maag Darm Lever Stichting is er een darmkankerforum te vinden waar u eventueel vragen kunt stellen.

Bereikbaarheid

Reden	Tijd	Met wie	Telefoonnummer
Acute problemen	Werkdagen 08.00 -17.00 uur	Verpleegkundig specialist Judith of Marjon	Judith Kuiper 06 835 912 52
			Marjon Oostdijk 06 129 233 08
	Buiten kantooruren	Spoedeisende hulp	Via receptie van Adrz 088 125 00 00
Vragen over controle-afspraken	08.00-13.00 uur	Afspraakcentrale Adrz	088 125 00 00 AfspraakCentrale@adrz.nl (Graag uw naam en geboortedatum vermelden)
Andere vragen (liefst per mail)	Telefonisch spreekuur op werkdagen van 08.30-09.00 uur	Verpleegkundig specialist Judith of Marjon	j.kuiper@adrz.nl 06 835 912 52
			marjon.oostdijk@adrz.nl 06 129 233 08

Innameschema

Naam	Datum	Dosering	Indicatie
Xeloda	Dagen van de bestraling (met interval van 12 uur)	2x per dag: 150 mg 300 mg 500 mg	Chemotherapie
Metoclopramide 10 mg		Indien nodig tot 3x per dag 1 tablet	Misselijkheid
Movicolon		Zonodig tot max. 3 zakjes per dag	Soepel houden van de ontlasting

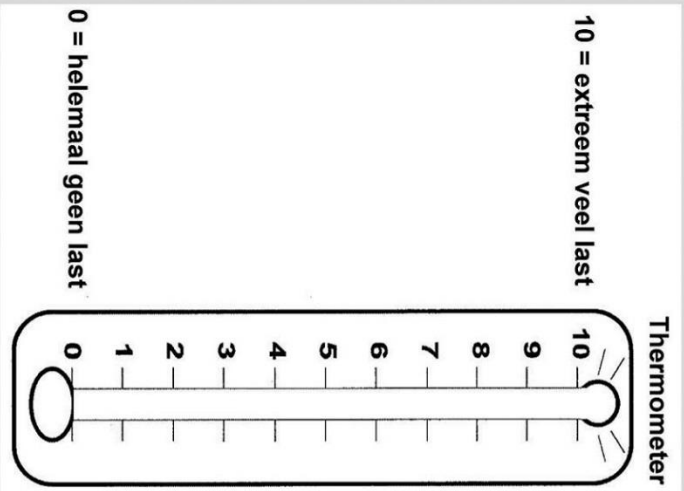
De Lastmeter

Invaldatum: - - (dag-maand-jaar)

Hoever last hebt u van problemen, klachten, zorgen?

Vul eerst onderstaande thermometer in.

Omcirkel het nummer op onderstaande thermometer dat het best samenvat hoeveel last u de afgelopen week (inclusief vandaag) hebt gehad op lichamelijk, emotioneel, sociaal en praktisch gebied.

Probleemlijst

Wilt u voor onderstaande gebieden aangeven of u de afgelopen week (inclusief vandaag) hier moeite mee hebt gehad of problemen bij hebt ervaren. Wilt u elke vraag beantwoorden?

Ja Nee

- Praktische problemen**
- Ja Nee zorg voor kinderen
 - wonen / huisvesting
 - huishouden
 - vervoer
 - werk / school / studie
 - financiën
 - verzekering

- Gezins- / sociale problemen**
- omgang met partner
 - omgang met kinderen
 - omgang met familie / vrienden

- Emotionele problemen**
- greep hebben op emoties
 - herinneren van dingen
 - zelfvertrouwen
 - angsten
 - neerslachtigheid / somberheid
 - spanning
 - eenzaamheid
 - concentratie
 - schuldgevoel
 - controleverlies

- Religieuze/spirituele problemen**
- zijn van het leven / levensbeschouwing
 - vertrouwen in God / geloof

Ja Nee

- Lichamelijke problemen**
- uiterlijk
 - veranderde urine – uitscheiding
 - verstopping / obstipatie
 - diarree
 - eten
 - opgezwollen gevoel
 - koorts
 - mondslijmvlies
 - misselijkheid
 - droge, verstopte neus
 - pijn
 - seksualiteit
 - droge, jeukerige huid
 - slaap
 - benauwdheid
 - duizeligheid
 - praten
 - smaakvermogen
 - veranderingen in gewicht
 - tintelingen in handen / voeten
 - waassen / aankleden
 - dagelijkse bezigheden
 - moeheid
 - conditie
 - spierkracht

Anderere problemen

Zou u met een deskundige willen praten over uw problemen?

ja misschien nee

© IKNO 2008